

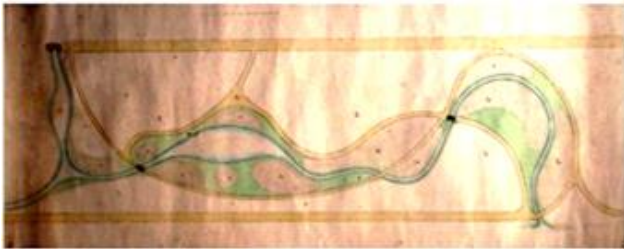
DE BIJL ALS PENSEEL

Het kappen van bomen blijft altijd discutabel. De boom wordt immers door de bijl vermoord en het gevolg is een begrijpelijk emotioneel protest. Een goed voorbeeld daarvan is de ophef die ontstond over het kappen van de Anne-Frank-kastanje in Amsterdam, die kort na al die aandacht op natuurlijke wijze toch het leven liet. De Overtuin Bisdom van Vliet kent verschillende sferen en belevingen met beplantingen die meer dan 100 jaar geleden doelbewust werden ontworpen waarna aangelegd. Onlangs zijn bomen verwijderd vanwege onderlinge concurrentie in de boomkronen en lichtgebrek in de struiklaag. Hierdoor worden het park en bos verjongd. Doelgericht ingrijpen door de Stichting is daarom noodzakelijk. Kappen in bossen parken en lanen van groen erfgoed is investeren in een verre en mooiere toekomst. De stelling: “De bijl is mijn penseel” is daarmee geloofwaardig.

Sferen en belevingen

Bomen worden en werden om allerlei redenen geplant. Onze voorouders plantten niet alleen bomen vanuit economische motieven maar ook om ervan te kunnen genieten. Voorbeelden hiervan zijn de landgoederen en buitenplaatsen met hun tuinen, parken, lanen en bossen. Hierbij werd bewust gekozen voor een ontwerpmatige aanleg zoals de geometrische Franse stijl bij Het Loo, of later in de tijd de landschappelijk-romantiserende Engelse stijl, ook te zien in het Vondelpark. Uitgangspunt hierbij was het beleven van natuur, maar dan in een gestileerde vorm. Doelbewust werden er zichtlijnen, sferen met beplantingen gecreëerd zoals open- gesloten, hoog- laag, breed- smal, licht-donker enz. dit, om zoveel mogelijk verschillende belevingen te hebben tijdens een wandeling of rijtoer.

Landschappelijk ontwerp van het Parkdeel van de Overtuin, uit de laatste decennia van de 19^e eeuw.

Concurrentie en lichtgebrek

Nu in de 21^e eeuw staan bomen, die in de late 19^e eeuwse landschapstuinen en parken geplant werden, na ruim honderd jaar volwassen groot, breed en dicht op elkaar. Er is veel onderlinge concurrentie in de boomkronen, de schaduw domineert. Er is ook veel sterfte. Verjonging van het bomenbestand blijft uit omdat het in de onderliggende bodemlaag aan licht ontbreekt. Hierdoor krijgen zaailingen geen kans om uit te groeien tot toekomstboom. De struiklaag, nodig om een zichtlijn te sturen en om vogels en insecten van voedsel te voorzien, wordt eveneens door lichtgebrek langzaam uitgehold. Daarnaast zijn er problemen met lanen. Deze komen door ouderdom of boomziekten, zoals de kastanjabloedingsziekte, essentaksterfte of iepziekte, in de aftakelingsfase; sterven langzaam af, en worden windgevaarlijk. Door uitval van individuen wordt de laan dan steeds minder herkenbaar als laan. Wanneer er, als vervanging, jonge bomen naast de oudere bomen worden geplant krijgen deze geen kans omdat de oudere bomen domineren. De jonge boom blijft in leven maar groeit niet verder, het laanbeeld blijft onduidelijk. Het is dan beter de laan in zijn geheel te kappen en te vernieuwen, een investering voor generaties na ons.

Kastanjabloedingsziekte in de kastanjes langs de Lijnbaan

Brandnetels en bramen

Overheden blijven bezuinigen op onderhoud aan historische tuinen en parken.

Wanneer het geheel van bomen, struiken, paden, oeverbeschoeiing, bruggen en priëlen verwaarloosd wordt, vervaagt de aanleg. Wat ooit een belevingsvolle plek was, verkommert tot een struweel met bramen en brandnetels waardoor de oorspronkelijke aanleg vervalt tot een standaard recreatiebos met anoniem groen, waarin weinig te beleven valt. Wat “rijk” bedoeld was wordt “arm”. Onderzoek toont aan dat dagrecreanten een verzorgd park meer waarderen dan woeste natuur. Het Eftelingpark bewijst dat. De Overtuin Bisdom van Vliet is eveneens een park met een hoge belevingswaarde waarin je al wandelend even kan wegdromen als jonkheer of barones

Vrijwilligers met passie in de gardeneske Overtuin

Tijdens mijn bezoek aan de Overtuin, een tuin in de gardeneske stijl, vallen mij de kenmerken van die tuinstijl goed op; een weids en fris gazon met exotische en majestueuze bomen, de goed begaanbare en mooi gebogen paden waarlangs verhoogde bloembedden met meer bloeiende, subtropische, plantensoorten. In het park het opgeknapte prieel, de mystieke grot met rotsen, de kastanjelaan en het meanderende water. Wat verderop het bos. Het geheel is absoluut gardenesk ook door de opeenvolging van verschillende belevingen. De mate van onderhoud is opvallend hoog. Het wordt mij duidelijk dat hier doelgericht en enthousiast gewerkt wordt aan verbeteringen door de Stichting en haar vrijwilligers. Zij laten zien hoe je een verkommerde Overtuin opnieuw leven in kan blazen op basis van historisch onderzoek, een sturend masterplan, kennis en passie. Er is al veel bereikt. Ik zie ook dat er nog genoeg te doen is, maar niet alles kan tegelijk natuurlijk.

Toekomst

Door het masterplan “Blik op de toekomst” wordt ervoor gezorgd dat de ingrepen niet op zichzelf staan maar in opeenvolging van urgentie en beschikbare middelen. Dat er gekapt moet worden in de Overtuin om het park, de laan en bosgedeelte te vernieuwen, is onvermijdelijk. Ongerustheid hierover is niet nodig omdat het masterplan professioneel is opgesteld. Het is denken op langere termijn en daarmee een investering in een mooie toekomst. Kappen gaat altijd gepaard met veel rommel. Wanneer die weer is opgeruimd en de grond gladgestreken, dan is er ruimte voor verbetering door doelgerichte lagere aanplant die na drie jaar alweer gesloten is. Natuur is ongelooflijk krachtig, ook de gestileerde natuur.

Willem Verhoeven is tuin- en landschapsarchitect en adviseur groen erfgoed bij de Monumentencommissie van de Nederlandse Tuinenstichting.

Deze nieuwsbrief digitaal ontvangen?
Stuur een bericht naar Tuinbaas@overtuinbisdomvanvliet.nl